

De energietransitie

Zoals iedereen weet, is er een energietransitie gaande. Windmolens verschijnen in het landschap en op zee, en steeds meer zonnepanelen verschijnen op daken van huizen, boerderijen en in velden buiten de stad. Deze transitie is nodig om de opwarming van de aarde binnen de perken te houden en onze leefomgeving zoveel mogelijk te beschermen tegen al te grote klimaatextremen.

Omdat de veranderingen in het klimaat al duidelijk zichtbaar en voelbaar aan het worden zijn, zullen weinigen de noodzaak voor de transitie van olie en gas naar duurzamere vormen van energie niet inzien. Toch wil ik bij deze transitie nog wel wat vraagtekens plaatsen. En om die vraagtekens te verduidelijken, wil ik eerst een stap terugdoen en me richten op onze natuurlijke plek in het geheel van levensvormen op onze planeet.

De evolutie heeft ons, net zoals het aan elke ander levend organisme, een natuurlijke ruimte toebedeeld. Die ruimte is zo groot als het oppervlak van en tussen onze beide voeten, plus de hoogte van ons lichaam. En omdat we ons voortbewegen nemen we een bepaald gedeelte van de totale ruimte in die de aarde aan alle levende wezens schenkt, of het nu aan een op het land levend dier is of een in de lucht of zee. En ook elke plant en boom neemt wat ruimte is.

Wij mensen zijn in de loop van de geschiedenis behuizing gaan bouwen om in te wonen en werken, land gaan gebruiken voor de productie van voedsel, wegen op land en in de lucht voor vervoer, enz. waardoor we meer en meer van de natuurlijke ruimte zijn gaan innemen, vaak met uitsluiting van andere vormen van leven. We zijn dat innemen van ruimte en het uitsluiten van andere levensvormen ook religieus gaan onderbouwen, met name in het Westen. Zo staat in de bijbel geschreven: 'Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.' De mens ziet zichzelf niet meer als voortkomend uit, en deel van een groter levend geheel, maar als een buitenstaander die zich geplaatst vindt in dit geheel en waarmee hij een relatie aangaat die verrassend gelijk is aan de relatie die een kolonist aangaat met een overwonnen gebied.

Nu terug naar de energietransitie: wij lijken met alle goede bedoelingen – en ik bedoel dit niet cynisch – onze aarde te willen redden met oplossingen voor het energievraagstuk die geworteld lijken te zijn in diezelfde houding van kolonist. We bouwen steeds hogere windmolens en nemen ongegeneerd die ruimte in, zonder ons teveel te bekommeren om al het leven dat van die natuurlijke ruimte gebruik maakt, zowel in de lucht als op zee. Vogels en vissen moet maar schuiven. Zonneparken in weiden maken de bodem dor en dood en al

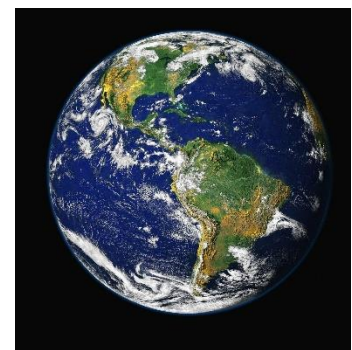
wat van die natuurlijke ruimte gebruik maakt moet maar schuiven. En we nemen nog een extra stap: al die mensen die in de buurt van bijvoorbeeld windmolenparken wonen en/of er op uit moeten kijken, moeten vaak maar schuiven.

De coronacrisis heeft in de afgelopen anderhalf jaar ons verlangen naar de natuurlijke omgeving verder in het licht gebracht. Het is vaak in tijden waarin het leven wat stressvoller is, dat we bos, zee, bergen of andere natuurlijke landschappen opzoeken om er innerlijke rust en innerlijke ruimte te vinden die daar zo tastbaar zijn.

De meeste van ons leven in een in hoge mate geconstrueerde omgeving en het is dan ook niet verwonderlijk dat we een behoefte voelen om de natuur op te zoeken. Alhoewel we het niet bewust zijn, en de meesten zullen het waarschijnlijk ook nooit voor zichzelf zo benoemen, is deze behoefte een diepe spirituele behoefte naar de natuurlijke heelheid waaruit we zijn voortgekomen en waarmee we onlosmakelijk verbonden zijn. Na een dag of weekend aan zee of in de bergen voel je je goed in lichaam en geest. Maar zou een weekendje zee of in de bergen nog altijd helend zijn als overal weer geconstrueerde omgevingen te zien zijn? Als de natuur zelf een soort industrieel landschap wordt, ook al is het aangelegd met de beste bedoelingen, wat zou dat met ons doen? Vooral als er geen ontsnappen meer aan is: waar je ook gaat, overal ben je in een landschap waarin de vrije ruimte is opgevuld met technische installaties en waarin de natuurlijke geluiden zijn verdrongen. Willen we werkelijk die kant op?

We zitten nu op een punt waarop er wellicht geen keuze meer is wat betreft de maatregelen die we op korte termijn moeten nemen. Een energietransitie met al wat daarbij hoort, is nu nodig. Maar een energietransitie waarin we de planeet alleen voor onszelf redden om vervolgens op dezelfde manier door te gaan als voorheen, zal op de langere termijn nooit volstaan. Als we doorgaan de wereld tot onze kolonie te maken en de natuurlijke omgeving daar definitief van uitsluiten, is daar werkelijk niets duurzaam aan.

We zullen de energietransitie samen moeten laten gaan met een mentaliteitstransitie: geen hooghartig 'heersen over' meer maar een bescheiden 'delen met' al wat leeft. Zonder dat zullen we zelfs met een gered klimaat ons leven op dit kleine juweeltje in dit oneindig universum onmogelijk maken.

* * * * *

Baldwin Schreurs